

“İşğal altında qalan” yer adlarımız

ADLARI İŞĞAL ALTINDA OLAN RAYONLARIMIZ ÖZÜ BİZİMDİR, ADI ÖZGƏNİN

ERMƏNİSTAN AZƏRBAYCAN ƏRAZİLƏRİNİ İŞĞAL ALTINDA SAXLADIĞI MÜDDƏTDƏ BÜTÜN TOPONİMLƏRİ DƏYİŞİB

Azərbaycanın işğal altında olan torpaqlarını azad etdiyi ilk gündən Qarabağın hər bölgəsində bərpa-quruculuq işləri aparılır. Yenidənqurma işlərinə cəlb olunan qurumlar bu yerlərə qayıdışı mümkün qədər tezləşdirmək üçün çalışır. Bir ildən də qısa müddətdə Topxana meşəsi və Daşaltı kəndindən Şuşa şəhərinə çatan Zəfər yolunun salınması görülən işlərin nəticələrindən sadəcə biridir. Ancaq təəssüf ki, Şuşaya gedərkən keçdiyimiz kəndlərin, məntəqələrin adı dünyaya hələ də erməni və ya rus dillərində təqdim olunur. Xüsusilə qlobal xəritələrdə tarixi torpaqlarımızın adının düşmənlərimizin dilində təqdim olunması onların saxta iddialarının öz əlimizlə işiqlənməsinə şərait yaradır.

AİDIYYƏTİ QURUMLAR HARA BAXIR?

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 2020-ci il oktyabrın 29-da işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə müvəqqəti xüsusi idarəetmənin təşkili haqqında Fərman imzalamışdı. Fərmanda Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi ilə birlikdə topoqrafiya və xəritəçəkmə işlərinin aparılması qarşıya məqsəd kimi qoyulmuşdu. Bu fərmana görə, ETSN-nin Geodeziya və Kartoqrafiya üzrə şirkəti xəritələşməni təşkil etməli, rəqəmsal xəritələr hazırlamalı və adları da öz coğrafi yerlərinə uyğunlaşdırmalıdır. Qanunvericiliyə görə coğrafi adların transliterasiya problemini AMEA-nın müvafiq qurumu həll etməlidir. Qeyd edək ki, yeni coğrafi adlar Milli Məclisdə təsdiqlənəndən sonra Dövlət Statistika Komitəsində Reyestrə salınır və oradan da ETSN-ə ötürülür.

Lakin hazırda prosesin yekun nəticəsi ilə bağlı ortada hər hansı bir irəliləyiş yoxdur. Məlumdur ki, sözügedən idarənin keçmiş rəhbəri qeyri-millətin nümayəndəsi olub. Bu səbəbdən qurum rəhbərinin öz mənafeyi uğrunda prosesin ləngiməsinə şərait yaratması, arxiv materiallarını ortadan qaldırması təəccüb doğurmur...

Məsələnin ciddiliyini yoxlamaq üçün bir sıra KİV orqanları ilə də əlaqə saxladığımız bildirdilər ki, işğaldan azad olunan rayonların xəritəsindən öz materiallarında istifadə etmək istəyərkən problem yaşayırlar. Azərbaycan Milli Ensiklopediyasının işçiləri isə “Geodeziya və Kartoqrafiya” idarəsinə məktub yazaraq xəritənin lazım olan hissəsində adlarla bağlı dəyişiklik etmək üçün icazə alırlar. Ancaq daimi xəbər mühitində çalışan KİV əməkdaşlarının hər dəfə bu cür xəritələr tərtib etmək üçün vaxtı yoxdur.

Milli Məclisin deputatı, AMEA-nın müxbir üzvü professor Musa Qasımlı “Yeni Azərbaycan” qəzetinə açıqlamasında bildirib ki, ermənilər xəritələrlə bağlı işi uzun illər boyu sistemli şəkildə aparırlar: “Dünyanın heç bir ölkəsində qədim və müasir dövrə aid olan xəritələr öz-özünə yaranmır. Bu xəritələri müəyyən qurumlarda çalışanlar tərtib edirlər. Qədim dövrlərlə müasir dövrün

xəritə məsələsində bir fərq də ondan ibarətdir ki, indi dövlətlərin ərazi və sərhədləri dünya birliyi tərəfindən qəbul edilib və onlar həmin sərhədlərlə BMT-yə üzv qəbul olunublar. Təcavüzkar Ermənistan 30 il ərzində Azərbaycan ərazilərini işğal altında saxladığı müddətdə bütün toponimləri dəyişib. Təkcə Ermənistanda yox, xarici ölkələrdə də çoxlu xəritələr nəşr ediblər.

Torpaqlarımız azad olunduqdan sonra Cənab Prezidentin verdiyi təlimatlardan biri də bu sahədə uydurmaların, saxtakarlığın aradan qaldırılması, hər şeyin tarixi realığa uyğun verilməsidir. Həmin ərazilər Azərbaycanın tarixi, etno-mədəni əraziləri olduğundan toponimlərin, yaşayış məntəqələrinin, çayların və göllərin adları da Azərbaycan mənşəlidir. Hesab edirəm ki, bu sahədə ermənilərin gördüyü işə ağır zərbə vurub darmadağın etməkdən ötrü sistemli şəkildə iş aparılmalıdır. Müvafiq qurumlar xəritələri çox diqqətlə, müxtəlif dillərdə hazırlamalıdır. Xəritə məsələsində qətiyyətlə yol vermək olmaz. Muzeylərin birində Cənab Prezident bir xəritə qarşısında dayanarkən öz iradlarını bildirmişdi. Ola bilər ki, indi xəritələrin hazırlanmasında yubanmalar olsun, ancaq görülən işlər keyfiyyətlə və dəqiqliklə aparılmalıdır”, - deyərək vurğulayıb.

Məsələyə aydınlıq gətirmək üçün Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinə sorğu ünvanladığımız ETSN-nin Ətraf mühitin və təbii sərvətlərin tənzimlənməsi şöbəsinin müdiri müavini Rəqib Mirzəyev sorğumuza cavab olaraq bildirdi ki, “Geodeziya və Kartoqrafiya” MMC tərəfindən Şərqi Zəngəzur və Qarabağ iqtisadi zonalarının hər bir inzibati rayonu üzrə rəqəmsal xəritələr hazırlanıb və həmin xəritələr Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin nəzdində olan elektron bazada yerləşdirilib.

Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyindən verilən məlumata görə isə, bu xəritələr adi istifadəçilər üçün deyil, daha çox proqramçılar üçün nəzərdə tutulub. Hazırda xəritə kodları şəklində Nazirliyin elektron bazasında mövcuddur. Bu isə o deməkdir ki, xəritələrdən öz materiallarında istifadə etmək istəyənlər kodların xəritə halına salınması üçün hələ bir müddət gözləməli olacaqlar.

İŞĞALDAN AZAD OLUNAN RAYONLARIN ADLARI QLOBAL XƏRİTƏLƏRDƏ YENİLƏNMƏLİDİR

Vətən müharibəsi təkcə hərbi yolla yox, həm də informasiya yolu ilə aparıldı. Hazırda müharibə hərbi fəzada dayansa da, informasiya müharibəsi davam edir. Ona görə də, xəritələrin lokal və qlobal istifadəçilər, xüsusən xəritə şirkətləri üçün əlçatan olmasına çox ciddi ehtiyac var.

Bunun üçün ETSN, xüsusilə də onun xəritələrlə bağlı səlahiyyətli qurumu olan Geodeziya və Kartoqrafiya şirkəti, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi və AMEA bu prosesləri sürətləndirməli, qlobal xəritə şirkətlərinə rəsmi müraciətlər etməlidir.

Günel Abbas

